

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.: și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiunea
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Asociare generală școlară.

O vitală chestiune pentru menținerea și progresul poporului nostru e chestiunea școlară. Autoritățile noastre bisericești nu puțin se ocupă și preocupă de această chestiune, care este bine să fie ținută mereu la suprafață, să fie mereu discutată, căutând îndreptarea greșelilor, ușurarea greutăților și îndrumările spre bine, ori de unde ar veni acele.

Intr'o serie de articole, publicate în recentii numeri ai »Tribunei«, scrise de d-l Eugen Brote, se face un recenzământ critic al analfabetismului la poporul nostru.

Autorul articolelor, constatând cu date numerice, elocvente, starea culturală înapoiată a țărâ-nimei noastre, caută să găsească mijloace și căi noi posibile, pentru a contribui la împușinarea analfabeților noștri.

Iată noua cale, încă neumblată, care se impune — după d-l Brote — exploatarei:

„Deșteptarea va urmă cu atât mai târziu și puterea să se va manifesta cu atât mai anevoie cu cât numărul analfabeților este mai mare. Reducerea numărului analfabeților nu este însă numai un interes local al ținutului sau a comunei, ci este un interes general a poporului. Este deci just, este cu dreptate, este folositor din toate punctele de vedere, ca aceia cari au scăpat din întunec și se bucură de roadele culturii, să întindă mâna fraților lor mai înapoiți și să le ajute a se ridica și ei. Autoritățile noastre bisericești și școlare ar satisface numai acestui principiu creștinesc și legitim, și-ar împlini numai înalta lor misiune, ar corespunde numai celei mai mari și mai urgente trebuințe naționale, când prin întemeierea unei *asocieri școlare generale* ar căuta să angajeze întreg publicul românesc la lucrarea pentru reducerea

numărului analfabeților. Această însoțire ar avea de scop în prima linie a stringe prin contribuiri regulate a membrilor săi fondurile necesare, și în linia a doua a sprijini și ajuta moralicește autoritățile școlare la realizarea programului de acțiune. Publicul român a îmbrătoșat cu căldură cauze naționale de o importanță mai secundară și a contribuit sume însemnate pentru Asociațiunea odinioară transilvană, pentru o Casă Națională în Sibiu etc. Acest public se va strânge cu atât mai mult în jurul unei instituțiuni, care are menirea a pune chiar *temelia* culturii noastre naționale, a înlătură o pedecă *absolută* din calea progresului nostru, și a face cu putință ca poporul român să-și ocupe pozițiunea ce i se cuvine în statul ungar«.

Predică.

la Dumineca înainte Nașterii Domnului.

Iată Fecioara vine să-
nască pe El, în cetatea Vi-
tleimului, spre înnoirea lumii
(Sfetilna din ajunul Nașt.
D-lui).

Mult mă bucur, iubitorilor creștini, că vă văd adunați iară aici, în această cetate sfântă, unde departe de grijile lumesti, petrecem câteva clipe vorbind cu Dzeu. — Mi-se înveselește sufletul, când vă aflu strânși în acest adăpost al credinței, în casa Tatălui ceresc, unde după amarul vieții, găsim cu ușurință mângăere, unde primim înfașurături calde pentru ranele noastre sufletești.

Bine-mi pare, iubitorilor! c'a-ți venit în număr așa frumos, ca să aflați și voi, de ce putem striga azi cu tot dreptul cu prorocul David »dat-ai veselie în inima mea.«

Aceste cuvinte le putem rosti pentru aceea azi, căci după aceasta Duminecă stă tupilat ca

după un munte »Crăciunul« adevărat Nașterea Mt. Hristos.

Că se apropie Nașterea »soarelui dreptății«, nu trebuie să v'o spun, căci o știți și voi dar chiar să n'o știți, v'o spune sf. Evanghelie ce s'a cetit astăzi.

Dacă ați petrecut cu grije Evanghelia de azi, ați auzit că se înșir o mulțime de neamuri, unul mai mare ca altul. Auzita-ți numele lui Avram, care pentru credința sa neclătită, a primit numele de »părintele credincioșilor«, pomenindu-s'a apoi numele marelui împărat David și a înțeleptului Solomon, care nea lăsat Pildele sale cele frumoase; afară aceștia auzit-ați încă numele multor bărbați, cari la olaltă fac *cununa* oamenilor celor mai aleși și înțelepți dintre câți au trăit pe pământ. În șirul acelor bărbați cu frică în Dzeu, ați auzit pomenindu-se numele lui *Iosif*, care precum știți a fost *cel mai fericit om* pe lume, deoarece el l'a văzut cu ochii săi pe Hristos, l'a hrănit în casa sa, din sudoarea mânilor sale.

Evanghelia de azi, iub. cr. care-i luată dela ev. Matei, se numește »cartea neamurilor«, care când o auzim cetindu-se în s. biserică avem să știm, că se apropie Nașterea lui Hristos, că praznicul Crăciunului ne este în prag.

Mă veți întreba iub. cr., de ce înșiră ev. Matei atâtea neamuri după olaltă. Scopul evanghelistului prin aceasta înșirare este, a ne arăta că Fiul lui Dzeu, Iisus Hristos, nu este un om de rând, ci-și trage originea din neamul cel mai puternic și cel mai ales.

Acum după ce văzurăm neamul din care se trage Hristos, să căutăm în ce stare era omenimea pe vremea venirii *omului dumnezeesc* spre — »*inoirea lumii*«.

Neacultarea lui Adam a despărțit cu totul cerul de pământ, a departat pe om de Dzeu și a închis ușile raiului dinnaintea lui. — Cea mai cuminte ființă din câte a făcut Dzeu, — omul, prin păcătuire a ajuns fiul urgiei, supus păcatului și prietin cu diavolul. Vedeti iub. cr. ! prin ce întunec a orbecat omul !

Cât de amară a fost acea stare a omului v'o puteți voi închipui încâtva, dacă vă gândiți la o noapte fioroasă ce ați petrecut-o voi prin locuri prăpăstioase, când nici mâna nu se vedea iar voi pe lângă carul vostru cu povoaară mare. pipăiați cu vre-un surcel să aflați drumul cel adevărat, ca nu cumva călcând prea la o parte, să vă resturnați în adâncime, ca așa pruncii voștri să rămână fără sprijin, ca vai de ei.

Dzeu iub. cr. în nemărginita sa bunătate, n'a lăsat pe om în această stare nemiloasă, ci a trimis pe Fiul său pe Iisus Hristos, prin naștere în Vitleim, ca așa să scape omenimea din ghiarele diavolului.

Voi așa cred vă bucurați, când după tunete și fulgere se nprăștie norii și se ivește luna, care vă luminează calea. Tot așa cred, bucurie simțiți, când întorcându-vă din lume la vatra voastră, unde a-ți lăsat muere bolnavă, și prunc în gura morții, și — aflați că s'or însănătoșat ?

Dacă simte omul o bucurie, când i-se ușurează calea în întunecimea nopții, și când vede că cele după care a venit moartea să-e ducă în pământ, — dau semn de viață, se trezește, — atunci oare ce bucurie mare a avut omenimea, când s'a ivit în lume »soarele dreptății«, care a scos lumea din robia întunecului, când a sosit cel făgăduit de Dzeu și vestit de proroci, care a rupt lanțurile plângerii și a îmbrăcat lumea în — *haina păcii* !

Iată, iub. cr. ce praznic mare se apropie ! Numai câteva zile mai sunt până ce vom zice unul altuia »*Hristos s'a născut*«, la cari cuvinte vom primi răspunsul »*Adevărat că s'a născut* ! — În scurtă vreme toate clopotele vor vesti bucurie oamenilor, iar s. biserică va lauda în doxologii, împreună cu magii și îngerii pe cel născut în peșteră.

Oare cum îl vom primi noi cu vrednicie pe cel născut în Vitleim ? — Gata suntem noi oare de-a primi în casele noastre pre un așa mare oaspe pe Fiul lui Dzeu ?

Când știți că sosește la voi în cutareva zi un prietin, o rudenie sau vre-un cunoscut de-al vostru, așa că vă curățiți casele, vă măturați pe dinaintea ușii. Dacă vă gătiți voi așa când vine un cunoscut de al vostru în casa voastră, atunci oare cum se cuvine să-l primim pe Mt. nostru Iisus Hristos, care n'a venit să ne spună o vorbă bună numai, cași un prietin, ci ne-a adus olivul păcii, ne-a scos din iad, ne-a mântuit de rautate ?

Și pe Hristos trebuie, iub. cr. sa-l primim cu păreți văruiți, cu tindă curată și cu hainele cele mai frumoase, căci adevăratul creștin nu poate altcum ; dar omul precum știți nu are numai trup ci și suflet, de care încă nu se cuvine să ne uităm înainte de venirea pruncuțului Iisus. — Voi muerilor când spălați vasele voastre, așa că curățiți nu numai partea dinafară ci mai cu grije chiar pe cea din lăuntru : Așa trebuie să facem noi și cu corpurile noastre, căci după apost. Pavel și ele sunt niște vase.

Prin aceea iub. cr. că vom intra în acest locaș sfânt în ziua Nașterii Dlui îmbrăcați în haine scumpe, în mătăsuri, încă nu vom fi pe *deplin gătiți*, căci Hristos mai mult iubeste o *inimă curată*, de cât toate scumpeniile din lume. Trupul gătit îl vede ce-i drept prietenul nostru, dar Dzeu, stăpânul sufletul nostru, vede și inima noastră, află, știe curățenia ei, cunoaște toate sufletele noastre și răsplătește fiecărui după înțe-

lepciunea sa. Înainte de a-lui Dumnezeu nu vom fi plăcuți atunci când vom fi împodobiți și încărcăți cu haine; iară sufletul va fi negrijit, plin cu venin; și urăcios, ci atunci — când — după cum zice apost. Pavel — »sufletul va fi renoit«.

Omul nimic nu face mai ușor cași păcatul și nimic nu recunoaște mai anevoie ca greșala. Prin păcat precum ați auzit din s. Scripturi, își pierde omul sufletul, pierde dragostea lui Dumnezeu, și prin ea împărăția binelui. — Spuneți-mi voi iub. mei! văzut-ați vreodată plângând penrucă și-a pierdut sufletul? — Așa că nu! — Dar așa cred ați văzut mii și sute vârsând lacrimi, când și-au pierdut soția, pruncul, ori când o nenorocire i-a mânat fânul, ori o boală i-a dus vitele. Vedeți iub. cr. cât e de rău omul când îi merge slab negoțul plânge, se tânguește, iară când își pierde sufletul, care pagubă nu se poate cumperi de mintea omenească, atunci e vesel, dă din umeri.

Biserica noastră iub. cr. a avut totdeauna cunoștință despre păcătoșenia oamenilor, despre firea rea a lor, și pentru spălarea greșelilor, a așezat posturi, mărturisire și s. cumenecătură, care toate ușurează sufletul. În zilele ce ne despart de marele praznic, veniți și curățiți vasele voastre. Mic și mare, cel cu zile multe și cu puține, cu jitnițe pline și goale, alerge aici la biserică, să-și dobândiască ușurare, ca așa cu inimă curată să puteți intra la praznic în casa Dului.

Voi iub. în Dminecile de preste an lăpădați hainele voastre cele lutoase, și îmbrăcați altele curate, lăpădați deci și acum vesmântul picăturat cu păcate și cereți în inima voastră înfrântă altui alb ca zăpada, căci vi se va da. Mărturișiți-vă fără frică păcatele, ca așa să vi-se sfințiască lăuntru prin s. cumenecătură; voi încă așa faceți, — dacă ați dat casa gata de zidit, chemați preoții bis. să v'o binecuvinte, sfințiască înainte de a vă sălașlui într'ansa.

Magii dela răsărit iub. mergând și aflând pruncul în brațele maicei sale, au căzut în genunchi cu evlavie, apoi și-au deschis lădița, din care au scos daruri aur, smirnă și tămâie, precari le-au dat »soarelui dreptății« — lui Iisus — Să facem și noi așa. Apropiându-ne de praznic să ne gătim și noi cu aur, adecă cu inimă înfrântă, să ne apropiem cu smirnă în suflet, adecă cu părere de rău pentru răutățile, păcatele noastre, și să alergăm la Hristos cu tămâie, adecă cu inimă aprinsă de dragoste adevărată creștinească, cătră Dumnezeu și aproapele.

Și acum de despărțire să vă mai spun una. Magii după ce s'au închinat lui Hristos, nu s'au întors acasă pe calea pe unde au venit ci pe alta. Așa vă rog să faceți și voi iubiților! După ușurarea sufletului vostru să vă alegeți calea cu-

răteniei și a viețuirii creștinești, care singură duce la fericire.

Vă mai întreb apoi, dacă vă pregătiți să primiți în casele voastre pe »Domnul păcii« oare nu aveți voi vrăsmășie între voi? Știu că v'ați sfădit și v'ați vorbit de rău, v'ați necinsit, dar luați seama că toți suntem oameni, și străduți-vă deci să nu rămâneți neliniștiți sufletește pe ziua împăcării. Unde vă întâlniți, dați mână unul cu altul, și vă iertați, căci apost. Pavel zice (Efez IV. 26): Să nu apună soarele întru mânia ta.

Pliviți buruienile pizmei din sufletele voastre și de aflați vreo pată, spălați-o, ca așa cu dulceață să puteți numi pe Hristos »părintele vostru« Lăpădați tot răul pentru Hristos și nașterea lui.

Și acum, după ce ați văzut din ce neam se trage, cel ce soseste incurant, după ce v'am făcut cunoscut ce a făcut El pentru noi, și cum se cuvine să ne apropiem de el, vă las în pace să vă umpleți candelile sufletului vostru, cu dragoste creștinească, ca așa darul și îndurările lui Dumnezeu să se reverse asupra voastră în veci. Amin.

Cernăuț, 25 Noemvrie (8 Decemvrie) 1905.

Petru Popa
stud. în teol.

Latinitatea limbei române

de

Iosif I. Goldiș,

fost profesor gimnazial și Episcop gr.-or. român al Aradului, traducere liberă de: Alexandru Munteanu al lui Vasilie preot gr.-or. român.

(Urmare)

Pentru-ca să nu fiu răstălmăcit admit, că dispozițiunile lui Rákoczy s'au conceput pentru propagarea reformatismului, ceea-ce în parte i-a și succes; dar, afirm, în același timp, că în favorul limbei române n'au produs rezultate mai mici decât ordinațiunile voevozilor contemporani Mateiu Băsarab (în Muntenia) și Vasilie Lupul (în Moldova).

Cam ce soarte a putut avea de aci încolo limba și literatura română, ne putem închipui dacă amințesc pe scurt, că de la anii 1714-1821. România a stat sub jugul grecilor Fanarioți¹⁾ Aceștia au stors țara nu numai materialicește, dar, alungând limba română au introdus pe cea grecească în administrație, în biserică și școală cu atata furie, că în școlile populare siluiau băeții români să învețe grecește prin aplicarea cnotei, numite »falanga«.

C'o vorbă, Românii decăzuseră așa de mult, că ș-au neglijat nu numai limba, dar mulți se băteau pe pept, declarând cu fală că sânt greci.

George Lazar în opul său intitulat »Povățuitorul tânărimei« presintă, în culori vii, trista icoană a României din epoca aceasta; ear după del Chiaro: »Nici un eveniment istoric n'a avut o influență mai distructivă asupra sortii românilor decât instrucția de

¹⁾ Așa se numiau boerii greci, locuitori în Constantinopol suburbial »Fanar«.

guvernament, ce-o introduseră acești greci când veniseră în fruntea principatelor". Când văzu la anul 1818 poetul I. Văcărescu cel dintâi codice de legi, scris în limba română, nu fără motiv dete expresie entuziazmului său poetic, în următorul chip:

„A! de-ar putea a ni dobândi
Și câte-avem perdute!
Atunci ce ducuri n'ar gândi,
Ce guri ar' mai fi mute?
Atunci și acel corc serman
Ear' acvilă s'ar face,
Și-ori-ce român ar fi Roman
Mare'n răzbiou și 'n pace!“

Abea în anul 1822 îi succede lui *George Lazar*, nemuritorul bărbat al literaturii române, a propune științele și în limba română la școala superioară din București, care era frecventată de foarte mulți tineri greci și ruși. A avut iară a se lupta cu multe și felurite pedeci ce i-s'au pus în cale, și din pricina că- rora era cat p'aci să cadă însuși victimă.

Când *Timoteiu Cipariu*, (și azi cel mai activ Nestor al științelor române) nainte numai cu trei decenii stăruia să re'nvie alfabetul latin în literatura română, toată lumea — la înc put — ridea de dânsul, ca de un Cristofor Columbus, care visează descoperirea unui ouu continent

Avem, durere, și azi de-acei Români în vieță (exempla sunt odiosa) cari, în opere scrise-întocmai ca Saul față cu crainicii adevărului etern au dat luptă contra acelora litere latine, pre cari azi, — ca scriitori — le consideră drept vase alese.

Ei, adecă, în sinul de mană al ierachiei sârbești ca să placă stăpânului, au voit să seducă lumea pentru a crede că tot ceea-ce zice cunoscutul scriitor din Halle¹⁾ renumit prin calomni și pe urmele acestuia Sava Tököry²⁾ sant adevărate adevăruri.

Fiscul Episcopiei din Varșet, în Bănat, *Paul Jorgovici*, (1764—1808) vrând să-ș dea publicității, la Buda în anul 1799, notițele sale despre inscripțiile făcute în Italia, însoțite de un nevinovat dicționar, compus în 4 limbi, a fost de cătră sârbii privilegiați, aruncat în temiță.

Luptandu-se limba și literatura română cu asemenea pedeci, n'avem de ce să ne mirăm dacă Diez, renumitul filolog din Bonn, în primitivul dicționar, apărut cu chiū cu vai în Buda la 1825, găsește la litera B. numai 42 cuvinte latine și vre-o 105 străine; dar, mai ales suntem cuprinși de mirare, când acest dicționar primitiv apărut în acea tristă epocă a limbei și literaturii române, este izvorul datelor Dlui Dr. Réthy care, Vă rog scrie la anul 1880, când, numai să vrea, are la dispoziție dicționarul voluminos al Academiei³⁾, apoi Glosariul⁴⁾, care ne presintă fundamental cuvintele străine; dicționarul lui *Cihac*, care cu-prinde toate vorbele latine aflătoare în limba română. (Va urma).

»Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român«.

Onoratelor direcțiuni ale despărțămintelor Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.

În vederea trebuinței foarte simțite de a înmulți cunoștințele economice ale poporului nostru agricultor și astfel a influența asupra ameliorării situațiunii lui

¹⁾ Erweis dass die Walachen nicht römischer Abkunft sind Halle, von K. Rath *** 1823.

²⁾ Buda 1827

³⁾ Dicționarul limbei române, București 1871.

⁴⁾ București 1871.

materiale și a-l face mai harnic în lupta tot mai aprigă ce se așteaptă pe terenul cultural, — comitetul Asociațiunii în ședința sa dela 2 Decembrie crt. a decis să înceapă lucrările de organizare a prelegerilor economice deja în decursul anului 1906 conform programei următoare:

1. Se vor ținea în decursul anului 1906 prelegeri în 20 despărțăminte ale Asociațiunii, distribuindu-se suma de 2000 cor. — votată spre acest scop în 20 de părți egale de câte 100 cor

2. Prelegerile se vor ținea în serii și nu numai într'o singură comună.

Comunele în cari se vor ținea prelegerile au să fie designate de comitetele cercuale ale despărțămintelor, cari vor trebui să fie cu deosebită considerare la împrejurarea, că comunele designate în scopul prelegerilor să fie îndeosebi dintre acelea, unde până acum nu s'au ținut nici adunări de despărțământ nici prelegeri populare, și astfel Asociațiunea nu e cunoscută acolo nici după nume.

Se va mai avea în vedere situațiunea scăpătată a comunelor și neapărata trebuință de a se face ceva pentru povățuirea locuitorilor lor pe calea progresului în cele economice.

3. Ca conferențieri se vor angaja specialiștii noștri pe terenul agriculturii, între cari și învățătorii cari s'au evaluecat în timpul din urmă în: pomărit, vierit, stupărit, etc.

4. În scopul angajării acestor persoane comitetul central va adresa un apel cătră direcțiunile și comitetele cercuale ale despărțămintelor și — prin mijlocirea pressei — cătră toate persoanele cu oarecare pregătire teoretică și practică pe terenul agriculturii, pentru-ca să-și steie întru ajutor la rezolvirea importante probleme a prelegerilor economice.

Ceice vor dori să conlucre la ajungerea scopului numit, au să se înștiințeze comitetului central al Asociațiunii — prin direcțiunea despărțământului cărui aparțin până la 15 Ianuarie n. 1906.

În înștiințare vor avea să arete evaluecațiunea economică de care dispun, eventual publicațiunile economice ce au scris și prelegerile economice cari le-au ținut până acum, ori apoi dovezi despre aranjarea de grădini școlare, pepiniere de viță și de pomi, stupării etc.

5. Comitetele cercuale vor recomanda petițiunile, cari le vor afla demne de recomandat, fiind îndeosebi cu considerare la împrejurările speciale ale despărțămintelor; pentru-că, bine să se noteze, într'unele despărțăminte se va simți mai mult lipsa de cunoștiințe referitoare la cultura pământului și a vitelor, într'altele referitor la cultura pomilor, într'altele referitor la cultura viilor, stupilor etc.

6. Prelegerile vor trebui lucrate sau cel puțin schițate prealabil și transpuse comitetului central spre revizuire.

Comitetul își rezervă dreptul a publica prelegerile mai reușite în revista „Transilvania“ sau în „Biblioteca populară a Asociațiunii“.

Comitetul central va remunera fiecare prelegere economică cu maximul de 10 cor. — în contul diurnului și speselor de călătorie.

8. Toate prelegerile se vor ținea sub prezidiul unui delegat al comitetului cercual. Spre acest scop fiecare membru al comitetului cercual va avea să prezeideze câte o prelegere-două, pentru-ca nu unii din ei să fie prea împovărați.

9. Se va face propagandă, ca să participe la aceste prelegei și popor din comunele învecinate.

10. Cu ocaziunea acestor prelegeri să se distribuie și cărți economice și să se înființeze biblioteci și agenții ale Asociațiunii, ca astfel pe urma prelegerilor să rămână și ceva real, și pe această bază să se poată clădi mai departe.

11. Comitetul central să pună la dispoziția despărțămintelor statutele și regulamentele necesare în număr de ajuns cum și câte un exemplar din toate numerele bibliotecii sale populare, eventual și alte cărți, pentru-ca prin aceasta să se poată pune bază bibliotecilor populare în toate comunele unde se țin prelegerile economice.

12. Este de dorit ca comitetele cercuale să procure și ele, pe cât posibil, din mijloacele proprii, din donațiuni, etc. un număr oarecare de cărți potrivite pentru popor, ca și pe această cale, rând pe rând, să se ajute augmentarea bibliotecilor populare în comunele unde se țin prelegeri economice.

13. Mai departe este de dorit, ca direcțiunile și comitetele cercuale ale despărțămintelor să stăruie a creă și din partea lor fondurile necesare, pentru-ca seria prelegerilor economice să se poată țineă într'un număr cât mai mare de comune.

14. Este de dorit ca prelegerile să se țină liber, nu cetute, și în mod cât mai practic.

Spre acest scop tot ce se poate arată și experimentă să se arete și experimenteze, așa s. e.:

a) Referitor la cultura pământului, se vor arăta diferitele soiuri de mașini și rechizite agricole, și unde se poate, se vor pune și în lucrare; ca cei prezenți să se poată convinge de avantajile lor.

b) Tot așa se va procedă la prelegerile despre pomărit, arătând cum se face în realitate semănatul pomilor, strămutarea, altoirea și formarea coroanei lor, etc.

c) La cultura viei se vor arăta d. e. cum se face rigolarea pământului, altoirea viței, etc.

d) La cultura legumelor, se vor arăta diferitele soiuri de semințe mai alese și însași exemplare din legumele cele mai frumoase și mai rentabile, etc.

e) La stupărit se vor arăta s. e. coșnițele sistematice, diferitele soiuri de rechizite și mașini practice, și așa mai departe se va procedă și referitor la alți rami agricoli.

15. Despărțămintele, cari dispun de schiopticoane, vor fi rugate să le pună și în serviciul prelegerilor economice.

16. Comitetul central își va da concursul său pentru procurarea de diapozitive cu caracter economic din suma ce eventual nu va putea fi distribuită, conform acestei programe, în scopul prelegerilor economice.

Comunicând onoratorilor direcțiuni această programă de acțiune, le rugăm să binevoiască a lua — cu ajutorul comitetelor cercuale — toate dispozițiunile necesare pentru-ca prelegerile să se poată începe cât mai îngrabă.

Îndeosebi le rugăm:

1. Să ne propună drept conferențieri persoane probate și conștientioase.

2. Pe baza programei generale să compună programa specială pe sama despărțământului, stabilind comunele în cari să se țină prelegerile, timpul când să se țină și anume care membrii ai direcțiunii să prezideze diferitele conferențe (prelegeri).

3. Atât recomandarea conferențiarilor cât și programa amintită în punctul precedent să ni-se prezenteze până la 15 Ianuarie n. 1906.

4. La alegerea despărțămintelor cărora li-se va distribui suma de câte 100 cor. — în scopul prelegerilor economice, se vor avea în vedere:

a) conferențiarilor destoinici ce se vor anunța din diferitele despărțăminte;

b) concursul ce ni-l vor pune în vedere direcțiunile și comitetele cercuale intru executarea programei anume: prin firma voință de a organiza biblioteci și agenții populare în comunele unde nu se vor ține prelegeri, cum și prin angajamentul de a face câte ceva și din partea lor pentru augmentarea bibliotecilor ce vor înființa, etc.

Deodată cu rezoluțiunea ce se va da despărțămintelor, li-se vor trimite și statute și regulamente, cum și publicațiunile de cari Asociațiunea dispune, în scopul de a pune bază bibliotecilor populare.

Din ședința comitetului central al Asociațiunii, ținută în Sibiu, la 12 Decembrie 1905.

Iosif Sterca Șuluțu,
prezident.

Ioan I. Lăpădatu,
secretar II.

A apărut și se află de vânzare la tipografia diecezană în Arad, și la toate librăriile din țară cu prețul de 40 fil. ABC-dar pentru clasa I. de Iosif Moldovan și consotii. Ediția V. prelucrată după cerințele ortografiei Academiei Române.

Carte de cetire pentru clasele 3 și 4 ale școlii populare de Iuliu Vuia Aprobată cu decisiul Ven. Consistor aradan dela 13/26 August 1905 Nr. 3500. Prețul 50 fileri.

Aviz.

Încă de acum atragem atențiunea P. T. domni, comune bisericesti și epitropii școlare, asupra faptului, că foaia „Biserica și Școala“ pe anul 1906 numai aceloră se va trimite, cari au achitat atât abonamentul restant cât și cel curent și anume cel mult până în 30 Decembrie n. a. c.

Administrațiunea foaiei

„Biserica și Școala“

Arad, Strada Révay Nr. 10.

CRONICA.

Hirotonire. În 11/24 Decembrie a. c. s'a hirotonit intru preot teologul abs. Petru Bogdan pentru parohia Șumugiu, iar în 15/28 l. c., pentru parohia Verzarii de sus și de jos, teologul absolvent Nicolae Mușet.

Cultivarea sentimentului religios la copii. Nu încapă nici o îndoială, că formării sentimentului religios are să i-se atribuie în învățământul religios un rol important. Dară această formare are să se țină în limitele convenite. Înainte de toate, învățământul în cunoștințele religioase n'are să fie neglijat. Căci adevărurile religioase trebuie să pătrundă mai întâiu în inteliect, pentru-ca să poată face impresiuni salutare și durabile asupra inimii. Sentimentul religios n'are să se

privească ca lucru principal la creșterea religioasă. Nu celce e plin de sentimente religioase va intra în împărăția cerului ci cel ce împlinește voia Tatălui Cereșc. Sentimentul religios are să fie subordonat virtuții creștine ca mijloc spre scop. Voința și activitatea virtuoasă au să se privească ca lucru principal. Cari sunt însă mijloacele pentru a forma sentimente religioase? În învățământul religios ar să se cultive înainte de toate mai ales acele învățături, cari pot să aibă influență asupra sentimentului copilului. Prin această influență a ideilor religioase asupra vieții morale au să se cultive sentimentele pioase. Copilul trebuie să cunoască învățătura religioasă și să fie firm convins de adevărul ei. Atunci va avea ea influență durabilă asupra sentimentului. Dacă catihetul însuși e pătruns de aceste sentimente, atunci ele ușor vor putea fi transportate asupra copiilor. Dacă însă catihetul e la propunerea adevărilor religioase rece și fără sentiment e imposibil, ca copiii să se încălzească și însuflețească. Adevărurile religioase să se illustreze prin pilde și icoane corespunzătoare. Un mijloc foarte eficece pentru trezirea unor sentimente libere e exemplul unor bărbați sfinți. Deaceea catihetul să intercaleze adese în propunerea sa momente din viața sfinților. Această procedură are fără îndoială influență bună asupra dispozițiunii copiilor. În acest mod se vor putea crește creștini buni, și cu fapta, nu numai oameni sentimentali, dealtminte însă fără inițiativă.

Valoarea catehismului. În astă privință serie un pedagog foarte însemnat următoarele: „Catehismul cuprinde adevărurile credinței și preceptele morale în formă pregnantă și e din acest punct de vedere o amplificare a simbolului și a decalogului. Dacă progresa în întrebări și răspunsuri, se usează de o formă didactică, pe care au întrebuințat-o deja popoarele orientale și pitagoreii. Prin expunerea pozitivă și concisă a cuprinsului se distinge el însă de alte texte doctrinale creștine. Păgânismul n'a avut catehisme, pentru că el întrebuință forma poetică în învățătura despre zei, care nu eră compatibilă cu o expunere simplă și fără ornamică. Deismul și raționalismul deasemene n'au avut catehisme, pentru că ideele acestor sisteme despre divinitate erau foarte vage și nelămurite, deci incapabile de o tratare sistematică și precisă. Lățirea cea mare a catehismului, cuprinsul cel mic și prețul cel estin, întrebuințarea lui în timpurile tinereței celei mai fragede, i-au dat aspectul de ceva vulgar, de toate zilele, ce stă în contradicere cu conținutul său sublim. Să presupunem că acest catehism puțin considerat i-ar fi căzut în mâna lui Socrate, Plato, Aristoteles; ei ar fi fost pătrunși de uimire și admirațiune în fața luminei ce le-a răsărit aice în fața unei învățături care re-soalvă enigmele, dă răspuns la toate îndoielile, înlătură toate greutățile, mijloacește o legătură admirabilă între om și Dumnezeu, pământ și cer, lucruri timporale și eterne, și toate aceste fără multe cuvinte, fără expuneri lungi și late, cu o astfel de claritate și perspicuitate a limbei, încât nu e necesitate de altceva, decât de urechi pentru a auzi și inima accesibilă, pentru a crede și iubi“.

E permis de a pedepsi copiii pentru scopuri educative? O învățătoare care avea să supravegheze copiii în biserică, a lovit pe un copil al primarului, care se purtă necuviincios și a fost părată din asta cauză la tribunal. Curtea de casație a rostit prin decisiunea din 5 Maiu 1903. Nr. 6803 următoarea sentință: „Obiect al ofenței poate fi și un copil, care din acel moment, când a început a frecventă școala, a intrat într'un cadru anumit de obligațiuni, a deve-

nit deci personalitate morală. Cu toate aceste are să se țină cont, că învățătoarea respectivă a fost rugată de paroh, ca să-i supravegheze pe copii. Pedepsei i-a lipsit orice intenție de-a ofența și de-a se atinge de onoarea copilului, ci a urmat pentru un scop educativ. În astfel de împrejurări are să se considere numai §-ul 4 3. După acest § poate fi urmărit învățătorul din cauza pedepselor aplicate numai atunci pe cale judecătorească, dacă cel pedepsit a suferit daună trupească“.

(Candela.)

Poșta Redacției.

Bănățeanul Dacă dascălii noștri din acele părți nu vor să aducă la cunoștința publicului „dorințele lor legitime“ ce să le facem? Nici măcar dela adunarea lor generală anuală nu ni-au trimis o notiță, înștiințare ori raport! Și ori cine poate vedea, că foaia noastră „B. și Ș.“ e mai pedagogică decât revista învățătorilor din dreapta Murășului.

Concurs.

Conform înaltei dispozițiuni Consistoriale din 3/16 Novrie Nr. 5041 prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea postului de paroh de clasa I din comuna **Toracul Mare**, devenită vacantă, prin moartea parohului Paul Tempea cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare, pe lângă următoarele venite:

1. Una sesiune pământ arător de cl. I constător din 30 jughere cu un venit anual de 900 cor. 2. Resplătirea birului în bani gata 300 cor. solvind din casa culturală. 3. Ștolele usuate după norma ștolară dată de Ven. Consistor din Arad, cari dau un venit anual de 240 cor. 4. Intregire dela stat 572 cor. 69 fil. cari venite toate la olaltă computate și după detragerea contribuțiunei regești, dau un venit anual cural de 1600 cor.

Dările publice după pământ le va suporta alegândul paroh, carele este îndatorat a dă văduvei preotese jumătate din venitul parohiei un an întreg, conform §-lui 8 din Regulament.

Recurenții sunt invitați a-și instrua recursele lor conform §-lui 15 lit. a din Regulamentul pentru parohii și a-l subșterne Prea On. Demn Paul Miulescu protoprezviter tractual în Nagy Komlós.

Recurenții sunt poștiți a se înfașșa în vre o Duminică ori sărbătoare în s. biserică din loc, spre așa arată desteritatea în cântare tipic și oratorie conform §-lui 18 din Regulament.

Dat din ședința comitetului parohial gr. ort. din comuna Toracul Mare, ținută la 26 Noem. (9 Dec.) 1905

Alexa Secoșan
preș.

Iuliu Rașa
not.

În conțelegere cu mine: Paul Miulescu protoprezviter

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei **Milova** prin aceasta se escrie concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt: 1. 3 jughere pământ cu un venit anual de 60 cor. 2. Din ștole 120 cor. 3. Birul preoțesc dela 80 numere de case câte 4

cor. de tot 320 cor. 4. Pentru lemne 50 cor. 5. Intregirea dotației dela stat 661 respective 1461 cor.

Preotul va avea să provadă și învățământul dela școala noastră din Milova, pentru care va avea dela comună 50 cor. pentru lemne iar dela Ven. Consistor un ajutor anual de 200 cor.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită în termenul concursual recerșele ajustate conform lit c a §-lui 15 din Regulamentul pentru parohii și adresate comitetului parohial din Milova. P. O. Oficiu pprezbiteral în M. Radna, iar dânsii cu stricta observare a dispozițiilor §-lui 18 din acelaș Regulament să se prezinte în s. biserică din Milova, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și omiletică.

Milova, la 13/26 Decemvrie 1905.

Comitetul parohial

în conțelegere cu: *Procopie Givulescu* pprezvtler

—□—

1 4

Nr. 5722/1905.

Se escrie concurs pentru două stipendii, de câte 240 cor. fiecare din fundațiunea »Gavril Faur de Teiuș«, pentru studenții gr. or. de naționalitate română, cari vor studia la vre'un gimnaziu public, academie ori universitate, școală reală superioară, tehnică, politehnică sau la institutul teologic ori pedagogic preparandial gr. or. român.

Dintre recurenți au preferință studenții din familia lui Faur și respective Poyenar, fără privire la clasele în cari aceia studiază.

Competenții la acest stipendiu vor avea să producă:

a) Carte de botez cu clauzula parohului local, că și de prezent aparțin bisericii ortodoxe române.

b) Certificat despre sărăcie.

c) Testimoniu cu calcul eminent despre progresul făcut în anul școlar precedent.

d) Certificat medical despre starea sanitară.

e) Concurenții au să numească specialitatea la care, — și locul unde voesc a-și continua studiile, precum și aceea, dacă au alt stipendiu.

f) Concurenții au să-și înainteze actele la Venerabilul Consistor rom. gr. or. din *Oradea-mare* în termen de **30 de zile** socotite dela prima publicare în organul oficios.

Arad, la 2/15 Decemvrie 1905.

Consistorul eparhial român
ortodox din Arad.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa I devenită vacantă prin reposesarea preotului Gavrilă Lazar, din **Socodor** (Székudvar), protoprezviteratul Chișineului, se escrie concurs cu termen de alegere **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Bis. și Șco“.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie sunt: 46/1100 jughere pământ comasat, bir dela casă cu pământ una măsură grâu și una măsură cucuruz, iar dela casă fără pământ una măsură cucuruz și ștolele îndatinate.

Alegândul va avea să solvească darea directă după pământ.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, să-și trimită recerșele ajustate conform Regulamentului pentru parohii de clasa I și adresate comitetului parohial din Socodor, Oficiul protoprezviteral în Chișineu, (Kisjenő cott. Arad) în timpul concursual, iar recurenții, în susmenționatul interval să se prezenteze în s. biserică din Socodor, spre a-și arată desteritatea în cele rituale.

Socodor, din ședința comitetului parohial ținută la 3/16 Noemvrie 1905.

Petru Goldiș

preș. com. par.

Ioan Crișan

not. com. par.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trăilescu* protoprezviter.

—□—

2—3

Pentru parohia vacantă din **Șimand**, protoprezviteratul Chișineului (Kisjenő cott. Arad), devenită vacantă în urma decedării fiertatului paroh Maximilian Leucuța, se escrie concurs pentru îndeplinirea acelei parohii de clasa I-a cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“, pe lângă următoarele emolumente: a) Doauă sesiuni pământ parohial, constătător din 80 jughere arător într'un complex-comasat, cu venit de 2400 coroane, b) competența de pășune 20 jughere, cu venit de 160 cor. c) usufructul alor doauă intravilane, cu venit de 80 cor. în total venitul face 2640 cor.

În înțelesul concluzului Venerabilului Consistor sub Nr. 2751 ex 1902 transpus prin oficiul protoprezviteral cu Nr. 422/902 Oficiul parohial spre conformare și executare, din care se vede apriat stabilit în p. 5 că, atât birul preoțesc cât și alte funcțiuni în casele și în familiile poporenilor ce se împlinesc sub epitrafir stipulate sub a, b, c sunt rescumpărate prin doauă sesiuni de pământ și așa nu se plătește nimic.

d) Toate celelalte venit stolare, cuprinse în punct 5 din actul consistorial stipulate sub d și e, se pot socoti anual la 100 cor. e) toate dările publice de ori-ce natură le plătește alesul.

Conform §-lui din Regulamentul pentru parohii văduva și orfani preotului decedat au drapt la jumătate din venitul parohial până la 17/30 Noemvrie 1906

Se observă că alesul se îndatorează a catehiza în școalele noastre confesionale ort. rom. din loc fără altă remunerațiune.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt avizați ca petitele lor, instruite conform §-lui 15. lit. a, din Regulamentul pentru parohii și adresate com. par. din Șimand, să le subștearnă On. Oficiu protoprezviteral în Chișineu, în timpul concursual, celea intrate mai târziu nu se vor lua în conziderațiune, iar până la expirarea termenului de concurs cu observarea §-lui 18 din Regulamentul amintit, recurenții să se prezinte în s. Biserică din Șimand, pentru a-și dovedi desteritatea în cele rituale și oratorie.

Șimand, din ședința comitetului parohial ținută 29 Noemvrie (12 Decemvrie) 1905.

Augustin Beleş

preș. com. par.

Ioan Volentir

not. com. par.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trăilescu* protoprezviter.

—□—

2—3

În temeiul dispozițiunii Vener. Cousistor diecezan din Arad, de sub Nr. 4546 din 1905, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare pentru îndeplinirea parohiei de clasa primă din comuna **Cherechiu**, protopopiatul Șiria, devenită văcantă în urma promovării părintelui Alexandru Muntean, ca protopop al tractului Peștes.

Beneficiul incopciat cu aceasta parohie este: 1. Sesiunea parohială constătătoare din 40 jughere pământ arător, care dă un venit anual, cel puțin, de: 1600 cor. 2. Despăgubirea pentru pășune: 96 cor. 3. Usufructul unui intravilan parohial, cu cânepiște 50 cor. 4. Răscumpărarea competenței de bir, în bani 200 cor. care sumă se va solvi ulterior, în fie care an la 1 Noemvrie. 5. Venitul ștolar usitat în parohie, care se poate afla în protocolul comitetului parohial, sub Nr. 13/1904, și care face aproximative: 200 cor. Deci, întregul beneficiu anual al acestei parohii face: 2146 cor., din care detragându-se toate dările, cari fac cam 250 cor. rezultă un venit curat de: 1899 cor. la an, deci aceasta parohie se decretează de clasa primă.

Reflectanții sunt poștiți, ca petițiile lor, instruite conform §-lui 15, lit. a) din Regulamentul pentru parohii și adresate comitetul parohial din Cherechiu, să-le nainteze Rev. Domn Mihail Lucuța, protopop în Șiria, până la 4/17 Ianuarie 1906 incluzive, iar până la alegere, cu observarea strictă a § lui 18 din același Regulament, să se prezenteze în s. biserică din Cherechiu, pentru a-și dovedi desteritatea în oratorie și rituale.

Se **observă**, că alegândul preot are să îndeplinească catehizarea, fără altă remunerațiune, la școala, eventual școalele cari i-se vor designa. De asemenea se obligă să **predice** în toată luna cel puțin odală.

Din ședința comitetului parohial gr. ort. rom. din Cherechiu, ținută la 20 Noemvrie v. 1905.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Mihail Lucuța* protoprezviter

—□—

3-3

Iu senzul concluzului Ven. Consistor gr. or. din Oradea-mare, de sub Nr. 459 a. c. pentru parohia vacantă **Dragoști-Belegeni**, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Dotățiunea este conform fasiunei coala B următoarea: a) 9 holde și 800 cvadrați pământ prețuit în 144 cor. b) casa parohială cu grădină, c) 6 cubule bucate bir, d) stolele îndatinat e) întregirea dela stat 573 cor.

Recurenții vor avea a-și trimete petițiunile în termenul prescriș la subscrisul în Beiuș.

Beiuș, la 25 Noemvrie 1905.

În conțelegere cu com. par. *Vasilie Papp* protoprezviter

—□—

3-3

Calendarul diecezan pe anul comun 1906.

In editura tipografiei diecezane gr.-or. române a Aradului e deja gatu și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecezane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării, cu prețul de 40 fileri.

La comande peste 10 exemplare 20% rabat expedate franco.

Se estinde pe 15 coale tipar garmond și cuprinde afară de partea calendaristică, calendar economic, șematismul mitropoliei gr.-or. rom. în general și al diecezei Aradului în special, cronologia pe anul 1906, sărbători și alte zile schimbăcioase, posturile, anotimpurile etc. Genealogia caselor domnitoare, târgurile din Ungaria și Ardeal, instrucțiuni postale și telegrafice etc. iar în partea literară:

Datini și obiceiuri la nuntă, de Petru Vancu. Din bătrâni de Maria Cioban. Din luptele vieții de I. Groșorean. Române dela Grivita de V. Alexandri. Cine a adus sărăcia în lume de Leon Tolstoi. Podul înalt de St. O. Iosif. Insula șerpilor de Carmen Sylva. Cine-i Nuhăm? de Th. D. Speranță. Boerașul de I. Pop Reteganul. Cântec de Maria Poponici. O zi de Duminică la sate de P. Popa. Doine și Hore de Vasilie Sala. Povestiri de Gh. Tulbure. Plugarii de Octavian Goga. Din viața noastră de Petru E. Papp. Economie: Cultura cânepei, Protejarea paserilor, Sfuturi economice, Sentințe, glume și anecdote. Insestate și reclame

Il recomandăm cu multă căldură tuturor oamenilor cu carte, căci în calendarul acesta pe lângă preț de 40 fileri află și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Că specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care căuză îl recomandăm înosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.